

Asia: VN/17978/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta lausuntoa 26.8.2025 mennessä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta. Lausuntopyyntöön on pyydetty vastaamaan lausuntopalvelun kautta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala antaa seuraavan lausunnon:

Asetusmuutoksen vaikutukset Helsingin toimeentulotuen asumismenoihin

”Asetusmuutoksen tavoitteena on säätää perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaisista rajoista 1.12.2025 alkaen. Pääkaupunkiseudun asumismenojen rajat on asetusesityksessä päätetty pitää vuoden 2025 tasolla, eikä niihin esitetä korotuksia. Helsingin asumiskustannukset ovat selvästi muuta maata korkeammat, eikä tätä ole riittävästi huomioitu perustoimeentulotuessa. Taustalla on myös aiempi muutos, jossa Helsinki ei enää ole oma alueensa asumistuen enimmäisrajoja määrittämässä, vaan se kuuluu samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa. Tämä on laskenut hyväksyttäviä enimmäismääriä suhteessa todellisiin kustannuksiin. Nämä muutokset liittyvät kiinteästi toisiinsa ja johtavat siihen, että helsinkiläisten toimeentulotuen saajien asumismenojen todellista tasoa ei huomioida riittävästi nykyisessä järjestelmässä.

Muistion mukaan pääkaupunkiseudun kuntien asumismenoihin ei kohdistu korotuspaineita. Asetuksen perusteluissa pääkaupunkiseutua on käsitelty kokonaisuutena, vaikka kohtuulliset asumismenot määritellään kuntakohtaisesti. Asetuksen liitteen muutoksista puuttuu Helsingin kahden henkilön ruokakunnan asumiskustannusten nousu, mikä tulee ilmi saamistamme tarkemmista laskelmista, joiden perusteella muut kunnat ovat saamassa korotuksia toimeentulotuessa hyväksyttäviin asumismenoihinsa.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ei kannata nykyistä kohtuullisten asumismenojen arviointi- ja hyväksymisprosessia, sillä se on liian hidas eikä se perustu asumismenojen todelliseen tasoon. Kohtuullisten asumismenojen tarkistamisen prosessin tulisi olla kevyempi ja asumismenojen taso tulisi määritellä ajantasaisten tietojen perusteella ja tarvittaessa esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa.

Kohtuullisten asumismenojen määräytyminen

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on jo aiemmin jättänyt eriävän näkemyksensä perustoimeentulotuessa huomioitavien kohtuullisten asumismenojen määräytymisestä. Kohtuulliset asumismenot määräytyvät nykyisellään toimeentulotuen saajien ja yleisen asumistuen saajien keskimääräisten asumismenojen perusteella, mikä ei vastaa kuntien keskimääräisten asumismenojen todellista suuruutta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala esittääkin aiemman esityksensä mukaisesti, että tarpeellisen suuruiset asumismenot määriteltäisiin todellisen kustannustason mukaisesti ja perustuen Tilastokeskuksen kuntakohtaisiin keskineliövuokriin ARA- ja vapaarahoitteisista vuokra-asunnoista. Suurissa kaupungeissa asumismenot olisi hyvä määrittää myös tarkemmin eri alueiden mukaan, sillä alueiden välillä voi olla suuriakin eroja keskimääräisten asumismenojen osalta. Esimerkiksi Tilastokeskus on jakanut Helsingin neljään alueeseen keskimääräisten neliövuokrien perusteella. Kohtuullisten asumismenojen huomioiminen todellisten kuntakohtaisten keskineliövuokrien mukaan voisi parhaimmillaan vähentää lisäselvitysten, lausuntojen sekä ohjauksen ja neuvonnan tarvetta sekä Kelassa että hyvinvointialueilla. Lisäksi se vapauttaisi hyvinvointialueilla aikaa työllistymistä ja toimintakykyä tukevan ehkäisevän ja suunnitelmallisen sosiaalityön tekemiseen.

Helsingin kaupunkistrategiassa tavoitteena on, että kaupunki toimii sitoutuneesti eri alueiden eriytymistä ja asukkaiden eriarvoistumista vastaan. Mikäli Helsingin eri alueiden keskimääräisten asumismenojen eroja ei huomioida, on riskinä, että kaupungin osat eriytyvät väestöpohjaltaan nykyistä enemmän.

Korotus kahden henkilön ruokakuntien kohtuuvuokraan

Valtioneuvoston asetuksen liitteen mukaan asetuksella määrätään asumismenojen kuntakohtaisista rajoista. Kun tarkastellaan tilastoja, joihin liitteen mukaiset rajat perustuvat, esille tulee virhe. Muistion mukaan korotuksia ehdotetaan tehtäväksi sellaisten kuntakohtaisten rajojen osalta, joiden kohdalla toimeentulotuen saajien keskimääräinen vuoden 2024 vuokra ylittää voimassa olevan kuntakohtaisen rajan vähintään 20 eurolla, ja kunnassa on ollut tilastollisesti riittäväksi arvioitu määrä toimeentulotuen saajakotitalouksia kyseisen kotitaloustyyppin osalta.

Helsingin osalta kahden henkilön toimeentulotuen saajakotitalouksien keskimääräinen vuoden 2024 vuokra ylittää voimassa olevan kuntakohtaisen rajan vähintään 20 eurolla. Ylitys on 25 euroa. Kahden henkilön talouksien lukumäärä on 3 580 taloutta.

Tämän lisäksi yleisen asumistuen saajien kahden henkilön keskimääräinen asumismeno on ollut 956,31 euroa vuonna 2024. Tämä ylittää voimassa olevan ja ehdotetun 895 euroa kahden henkilön hyväksyttävän asumismenon 61,31 eurolla. Asetuksen perusteena olevaa laskennallisia muutoksia ei ole huomioitu asetuksen liitteessä Helsingin osalta.

Muistion mukaan korotus voi olla enintään kolme prosenttia. Helsinki vaatii, että kahden henkilön kuntakohtaista asumismenoa korotetaan ehdotetusta 895 eurosta 922 euroon. Korotus olisi tällöin 27 euroa.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala esittää, että kahden henkilön ruokakunnan asumismenojen kuntakohtaista rajaa tulisi korottaa 1.12.2025 alkaen. Korotus on tarpeen, jotta asumismenojen normi vastaisi paremmin Helsingin todellisia kustannuksia, joita nykyisessä asetuksessa ei riittävästi huomioida. Tavoitteena on varmistaa, että toimeentulotuessa huomioidaan riittävällä tarkkuudella pääkaupunkiseudun asumiskustannusten erityispiirteet. Todellista hintatasoa selvästi matalammat kohtuulliset asumismenot lisäävät asiakkaiden ahdinkoa sekä selvitysten, asioinnin ja erilaisten sosiaalipalvelujen tarvetta, mikä kuormittaa sekä Kelaa että hyvinvointialueita.”

Nieminen Sari
Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala

